

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 11955

Tarih : 20.05.2025

10/2739

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Tarımda suyun verimli, adil ve ekolojik kullanımının sağlanması, kuraklıkla mücadele kapsamında iklim krizinin etkileriyle birlikte su politikalarının bütünlüklü olarak değerlendirilmesi, su kirliliği ve yer altı su varlıklarının korunması, tarımsal üretimin sürdürülebilirliği ve kırsal kalkınmanın güvence altına alınması amacıyla, Anayasa'nın 98. maddesi ile İçtüzüğü'nün 104 ve 105. maddeleri uyarınca bir Meclis araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

İbrahim Akın

İzmir Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye, 21. yüzyılın en temel çevresel ve sosyoekonomik sorunlarından biri olan su krizi ile hızla yüzleşmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve Devlet Su İşleri (DSİ) verilerine göre ülkemizin yıllık toplam yenilenebilir su potansiyeli 112 milyar m³ civarındadır. Ancak bu miktarın tamamı sürdürülebilir biçimde kullanılamamakta; teknik ve ekonomik kullanılabilir su miktarı yaklaşık 94 milyar m³ olarak kabul edilmektedir. Bu çerçevede, kişi başına düşen yıllık su miktarı 2000 yılında 1.652 m³ iken, günümüzde 1.300 m³'ün altına inmiştir. Bu değer, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) tarafından belirlenen “su stresi” eşik değerinin (1.700 m³) altında olup, Türkiye'nin orta vadede “su fakiri” ülke statüsüne geçebileceğine işaret etmektedir.

Türkiye'nin su kaynakları üzerinde artan baskının temel nedenleri arasında iklim değişikliğine bağlı kuraklık, nüfus artışı, tarımsal yapıdaki dönüşüm, kentleşme ve sanayileşme yer almaktadır. Ancak en büyük tüketici konumundaki tarım sektörü, aynı zamanda en kırılgan ve plansız alanlardan biri olma özelliğini sürdürmektedir. Türkiye'de kullanılan suyun yaklaşık %74'ü tarımsal sulamaya ayrılmakta olup, bu kullanımın önemli bir kısmı hâlâ açık kanal, salma sulama gibi verimsiz yöntemlerle yürütülmektedir. Ayrıca tarımsal üretimdeki ürün deseninin, iklim ve toprak yapısına uygun olarak planlanmaması; özellikle suyu yoğun tüketen mısır, yonca, pamuk gibi ürünlerin kurak ve yarı kurak bölgelerde yaygınlaştırılması, su tüketimini artıran başlıca etkenlerden biridir.

Yeraltı su kaynaklarının denetimsiz kullanımı, son yıllarda ciddi çevresel bozulmalara yol açmıştır. Örneğin Küçük Menderes Ovası'nda 55 binin üzerinde ruhsatsız sondaj kuyusunun açıldığı; ovada tarım yapılan birçok alanın, yeraltı su seviyesindeki düşüş nedeniyle sulanamaz hâle geldiği bilimsel raporlarda belirtilmektedir. Yüzey sularına yönelik baraj ve gölet yatırımları ise çoğu zaman çevresel etki değerlendirme süreçlerinden muaf tutulmakta, sulama altyapısı yatırımları ekolojik eşikler ve sosyal etkiler dikkate alınmadan yürütülmektedir. DSI'nin su yatırımlarına ilişkin kararlarında yerel üretici örgütleri, kooperatifler veya çevre hareketleri yeterince temsil edilmemektedir.

Su kirliliği de tarımsal üretim ve halk sağlığı açısından ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Özellikle sanayi, organize sanayi bölgeleri (OSB), küçük sanayi siteleri (KSS) ve maden sahalarının, tarım alanlarıyla iç içe geçtiği bölgelerde su kaynakları hem nicelik hem nitelik bakımından tehdit altına girmektedir. Arıtmasız deşarj edilen atık sular, ağır metal ve kimyasal kalıntılar, yalnızca su ekosistemlerini değil, tarım ürünlerinin kalitesini de olumsuz etkilemektedir. Su kaynaklarının kirlenmesi, aynı zamanda tarımsal ürünlerde pestisit ve toksik madde birikimine neden olmakta; bu da gıda güvenliği açısından büyük bir tehdit oluşturmaktadır.

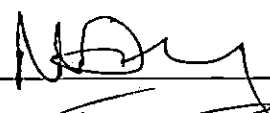
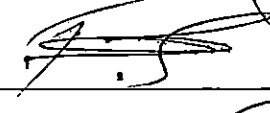
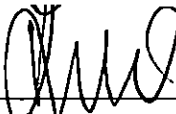
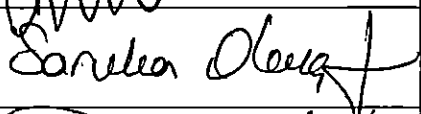
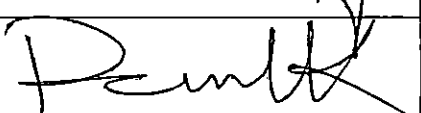
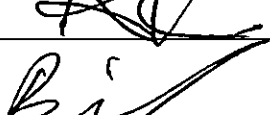
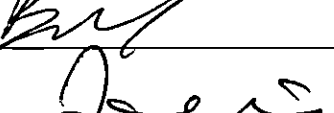
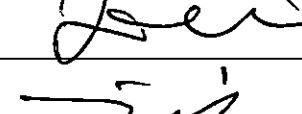
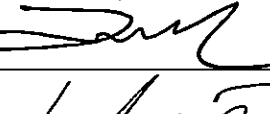
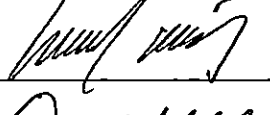
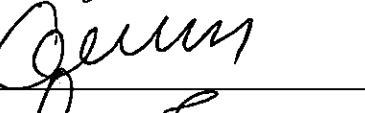
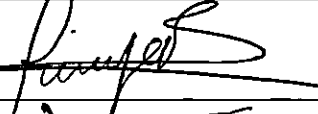
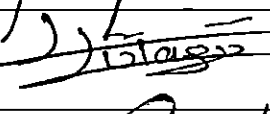
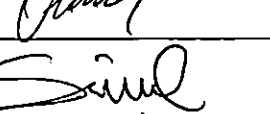
Türkiye'nin mevcut su yönetim modeli, sektörel ve parçalı bir yaklaşıma dayanmaktadır. Merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında yeterli koordinasyon ve veri paylaşımı sağlanamamakta; havza bazlı su yönetimi yaklaşımı yasal düzeyde tanınmasına rağmen uygulamada etkin olarak işletilememektedir. Ayrıca Avrupa Birliği Su Çerçeve Direktifi'ne uyum süreci hâlâ tamamlanmamıştır. DSI, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı gibi kurumlar arasında görev ve yetki çakışmaları yaşanmakta; bu durum etkili ve adil bir su politikası oluşumunu engellemektedir.

Katılımcı su yönetimi ise yalnızca söylem düzeyinde kalmakta, çiftçiler, su kullanıcı birlikleri, ziraat odaları ve ekoloji örgütleri karar süreçlerinin dışında bırakılmaktadır. Oysa su gibi yaşamsal bir kaynağın yönetimi, yalnızca teknik değil aynı zamanda toplumsal ve demokratik bir meseledir. Yerel bilgi, geleneksel su kullanımı yöntemleri ve kolektif yönetim biçimleri teşvik edilmeli; özellikle geçmişte önemli bir rol oynayan Toprak-Su Kooperatifleri benzeri yapılanmalar güncellenerek desteklenmelidir.

Ayrıca, iklim değişikliği ile mücadelede dirençli kırsal politikalar oluşturulması gerekmektedir. Su hasadı, küçük ölçekli göletler, doğal akışın korunması, mera ekosistemlerinin yeniden canlandırılması gibi yerel ve doğa temelli çözümler desteklenmelidir. Sulama yatırımları sadece mühendislik bakışıyla değil; iklim-adil, agroekolojik ve kırsal refah odaklı bir yaklaşımla değerlendirilmelidir.

Su krizinin teknik boyutlarının yanı sıra toplumsal boyutlarının da göz ardı edilmemesi gerekir. Özellikle küçük çiftçiler ve göçmen işçiler gibi kırılgan gruplar, su krizinden orantısız şekilde etkilenmektedir. Tarımsal sulamaya erişimde adaletin sağlanması, sosyal koruma mekanizmalarının güçlendirilmesi bu açıdan yaşamsal önem taşımaktadır.

Sonuç olarak, tüm bu nedenlerle Türkiye'nin su politikalarının tarım ve iklim eksenli biçimde yeniden yapılandırılması kaçınılmazdır. Su krizinin bilimsel, yönetsel ve toplumsal boyutlarıyla araştırılması, su krizinin nedenlerinin bütünlüklü biçimde ele alınması, yerel ve merkezi yönetimlerin görevlerinin yeniden tanımlanması ve halkın sürece dhil edilmesi, yeraltı ve yerüstü sularının son durumu hakkında bilgi sahibi olunması, mevcut suyun verimli, adil ve ekolojik kullanımının sağlanması, havza bazlı planlamanın işlerlik kazanması, veri tabanlarının şeffaflaştırılması, su kaynaklarının korunmasına yönelik yasal ve yapısal reformların belirlenmesi amacıyla bir Meclis Araştırması Komisyonu kurulmasını kamu yararı açısından zaruri görmekteyim.

1	NEJLA DEMİR	AĞRI	
2	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	
3	CEYLAN AKÇA CUPOLO	DİYARBAKIR	
5	KEZBAN KONUKÇU	İSTANBUL	
6	HAKKI SARUHAN OLUÇ	ANTALYA	
7	PERİHAN KOCA	MERSİN	
8	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
9	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
10	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
11	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	
12	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	
13	OSMAN CENGİZ ÇANDAR	DİYARBAKIR	
14	SÜMEYYE BOZ	MUŞ	
15	ÖMER FARUK HÜLAKÜ	BİNGÖL	
16	ONUR DÜŞÜNMEZ	HAKKARİ	
17	GEORGE ASLAN	MARDİN	
18	SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP	BİTLİS	
19	BURCUĞÜL ÇUBUK	İZMİR	
20	CELAL FIRAT	İSTANBUL	